

UDK 336.6

Stručni rad

Prof. dr. sc. Josip Prdić
Ekonomski fakultet u Osijeku
Dr. sc. Zdravko Tolušić
Poljoprivredni fakultet u Osijeku

ANALIZA FINANCIJSKIH IZVJEŠTAJA UZ ZAVRŠNI RAČUN PODUZEĆA ZA PROTEKLU GODINU

Problematiku kvalitete financijskih izvještaja prvenstveno treba promatrati u kontekstu upravljanja poslovanjem poduzeća. Računovodstvene informacije čine podlogu u poslovnom odlučivanju, a prezentirane su u obliku financijskih izvještaja.

Kvalitativna obilježja su značajke koje računovodstvene informacije čine upotrebljivim zainteresiranim korisnicima. Četiri su osnovna obilježja:

- razumljivost
- relevantnost
- pouzdanost
- usporedivost.

Osnovni zadatak računovodstva je prikupljanje, sređivanje i prezentiranje računovodstvenih informacija zainteresiranim korisnicima, ono im te informacije treba prezentirati u prepoznatljivom i razumljivom obliku, odnosno u obliku financijskih izvještaja. U tom kontekstu financijski se izvještaji javljaju kao nositelji računovodstvenih informacija. Financijski izvještaji mogu se definirati kao skup podataka organiziranih prema logičkoj i konzistentnoj računovodstvenoj proceduri.

Prema Zakonu o računovodstvu temeljni financijski izvještaji su bilanca, račun dobiti i gubitka, izvještaj o novčanom tijeku i bilješke uz financijske izvještaje.

Cilj financijskih izvještaja je pružiti informacije o financijskom položaju, uspješnosti i promjenama financijskog položaja poduzeća, i to tako da zadovolje potrebe svakog korisnika u donošenju ekonomskih odluka.

Informacije o financijskom položaju prvenstveno pruža bilanca, informacije o uspješnosti poslovanja pruža račun dobiti i gubitka, a informacije o promjenama u financijskom položaju pruža izvještaj o novčanom tijeku.

Nabrojani financijski izvještaji uglavnom zadovoljavaju uobičajene potrebe većine korisnika, ali ne pružaju sve informacije koje mogu biti potrebne u procesu upravljanja. Stoga se javlja potreba za nekim dodatnim objašnjenjima i iskazima koje jednim imenom možemo nazvati ostalim financijskim izvještajima. Među njima su i bilješke uz financijske izvještaje koje sadrže potrebne informacije o nekim pozicijama bilance i računa dobiti i gubitka značajne za određene skupine korisnika.

Temeljni financijski izvještaji moraju pružiti istinit, pouzdan i nepristran pregled imovine, obveza, kapitala, promjene financijskog položaja i dobiti i gubitka.

BILANCA

Bilanca je jedan od temeljnih financijskih izvještaja poduzeća. Ona pokazuje imovinu kojom poduzeće raspolaže i izvore te imovine u određenom trenutku, odnosno na određeni dan (najčešće je to 31.12).

RAČUN DOBITI I GUBITKA

Račun dobiti i gubitka predstavlja jedan od temeljnih financijskih izvještaja koji govori o uspjehu poslovanja u određenom vremenskom periodu.

Za razliku od bilance koja govori o trenutnom stanju imovine, obveza i kapitala, račun dobiti i gubitka pokazuje prihode, rashode i poslovni rezultat u obračunskom razdoblju. Dakle, osnovni su elementi ovog financijskog izvještaja prihodi, rashodi i poslovni rezultat (dobitak ili gubitak).

Račun dobiti i gubitka sintetizirano iskazano izgleda ovako:

POZICIJA

- prihodi iz osnovne djelatnosti
- rashodi osnovne djelatnosti
- prihodi iz drugih aktivnosti
- rashodi drugih aktivnosti
- izvanredni prihodi
- izvanredni rashodi
- dobit ili gubitak prije oporezivanja
- porez na dobit ili gubitak
- dobit ili gubitak financijske godine.

Financijski izvještaji predstavljaju značajan informacijski potencijal. Da bi se povećala njihova upotrebljivost u procesu upravljanja, potrebno ih je analizirati. Prema tome, analiza financijskih izvještaja može se opisati kao proces primjene različitih analitičkih postupaka pomoću kojih se podaci iz financijskih izvještaja pretvaraju u upotrebljive informacije relevantne za upravljanje. U samom postupku analize financijskih izvještaja uobičajeno se razlikuju horizontalna i vertikalna analiza koja se temelji na komparativnim i strukturnim financijskim izvještajima. Međutim, za kompleksnije sagledavanje poslovanja poduzeća potrebno je formirati i računati

određene pokazatelje koji su uobičajeno svrstani u nekoliko skupina.

U procesu analize financijskih izvještaja moguće je koristiti čitav niz različitih postupaka koji su prije svega utemeljeni u raščlanjivanju i uspoređivanju - komparativni financijski izvještaji koji služe kao podloga za provedbu horizontalne analize što se provodi u kontekstu uspoređivanja. Nasuprot tome strukturnalni financijski izvještaji koji služe kao podloga za provedbu vertikalne analize mogu se razmatrati u kontekstu raščlanjivanja. Problematika analize financijskih izvještaja sasvim sigurno iscrpljuje se postupkom horizontalne i vertikalne analize. U tom su kontekstu najznačajniji pokazatelji analize financijskih izvještaja pa se uobičajeno govori o pojedinačnim pokazateljima, sustavima pokazatelja i zbrojnim ili sintetičkim pokazateljima.

Analiza financijskih izvještaja koja omogućava uspoređivanje podataka kroz duže vremensko razdoblje da bi se otkrile tendencije i dinamika promjena pojedinih bilančnih pozicija (financijskih podataka) uobičajeno se naziva horizontalnom analizom (uobičajena analitička sredstva i postupci koji se koriste u horizontalnoj analizi jesu komparativni financijski izvještaji) te sagledavanje tendencije promjena pomoću stanja baznih indeksa.

Pored horizontalne i vertikalne analize često je potrebno koristiti i druge pokazatelje ekonomske analize financijskih izvještaja, a to su:

1. Pokazatelj likvidnosti čiji su temeljni podaci obuhvaćeni bilancom i tu razlikujemo tri oblika likvidnosti: trenutnu likvidnost, koeficijent ubrzane likvidnosti te koeficijent tekuće likvidnosti. Uobičajeno se ističe kako koeficijent ubrzane likvidnosti ne bi smio biti manji od 1 te kako koeficijent tekuće likvidnosti ne bi smio biti manji od 2. Nasuprot tome koeficijent financijske stabilnosti uvijek mora biti manji od 1.

Likvidnost je općenito rečeno sposobnost poduzeća da u momentu dospelosti podmiri svoje dospjele obveze. Pokazat ćemo različite oblike likvidnosti putem tabelarnog prikaza:

Koeficijent trenutne likvidnosti (KTrL)

OPIS	PRETHODNA GODINA	TEKUĆA GODINA
novac	18 200	21 300
kratkoročne obveze	81 830	78 076
KTrL	0,22	0,27

Koeficijent ubrzane likvidnosti (KUL)

OPIS	PRETHODNA GODINA	TEKUĆA GODINA
novac i potraživanja	138 208	168 584
kratkoročne obveze	81 830	78 076
KUL	1,69	2,16

Koeficijent tekuće likvidnosti (KTL)

OPIS	PRETHODNA GODINA	TEKUĆA GODINA
kratkotrajna imovina	188 208	218 584
kratkoročne obveze	81 830	78 076
KTL	2,30	2,80

Koeficijent financijske stabilnosti (KFS)

OPIS	PRETHODNA GODINA	TEKUĆA GODINA
dugotrajna imovina	133 779	109 199
glavnice i dugoročne obveze	240 157	249 707
KFS	0,56	0,44

2. Pokazatelj zaduženosti pokazuje s koliko se sredstava iz tuđih izvora poduzeće financira u odnosu na ukupna obrtna sredstva. Koeficijent zaduženosti dobivamo iz sljedećeg odnosa

Koeficijent zaduženosti

OPIS	PRETHODNA GODINA	TEKUĆA GODINA
Ukupne obveze	141 830	138 076
Ukupna imovina	321 987	327 783
KZ	0,44	0,42

- Pokazatelji aktivnosti pokazuju koje mjere i kako učinkovito poduzeće upotrebljava svoje resurse, a to znači kako se ostvaruju prihodi i kako se ostvaruju rashodi.
- Pokazatelj ekonomičnosti su takvi pokazatelji koji nam govore o odnosu ostvarenih prihoda i ostvarenih rashoda, odnosno mogli bismo reći da ovaj pokazatelj pokazuje koliko se prihoda ostvari po jedinici rashoda.
- Pokazatelji profitabilnosti su pokazatelji koji nam kazuju koliko smo mase dobiti ostvarili u odnosu na aranžirana sredstva za ostvarenje te dobiti.
- Pokazatelj investiranja podrazumijeva da su u poslovanju zadovoljena dva kriterija, i to sigurnost (likvidnost, financijska stabilnost i zaduženost) i kriterij učinkovitosti (profitabilnost, tj. rentabilnost). U tom kontekstu pokazatelji likvidnosti i zaduženosti mogu se smatrati pokazateljima sigurnosti. Pokazatelji ekonomičnosti, profita bilnosti i investiranja u stvari su pokazatelji uspješnosti (efikasnosti poslovanja).

Najčešći pokazatelj investiranja su dobit po dionici i dividenda po dionici. Za razliku od do sada razmatranih pokazatelja, ovdje se smatra koliko je novčanih jedinica ostvareno po dionici.

LITERATURA

1. L. A. Bernstein: Analysis of Financial Statements, Dow Jones - Irwin, Homewood, Illinois, 1984.

2. R. Horfmann: Bilanzkennzahlen, Industrielle Bilanzanalyse und Bilanzkritik, Gabler Verlag - Wiesbaden, 1977.

3. J. L. Smith - R. M. Keith - W. L. Stephens: Financial Accounting, McGraw - Hill Book Company, New York, 1988.

4. J. F. Weston - E. F. Brigham: Managerial Finance, Holt, Rinehart and Weston, Inc., London, New York, Sydney, Toronto, 1973.

5. K. Žager - L. Žager: Računovodstveni standardi, financijski izvještaji i revizija, drugo izmijenjeno i dopunjeno izdanje, Inženjerski biro, Zagreb, 1996.